

4. Дружинин В.Н. Ситуационный подход к психологической диагностике способностей // Психологический журнал – 2001. – № 2.
5. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е.П. Ильин. – П.: 2009. – 820 с.
6. Клименко В.В. Как воспитать вундеркинда / В.В. Клименко – Х.: Кристалл, 2004. – 556 с.
7. Леднева С. Диагностика и развитие детской одаренности педагогом / С. Леднева // Дошкольное воспитание. – 2007. – №5. – С.50-54
8. Лейтес Н.С. Бывают выдающиеся дети / Н.С. Лейтес. – М.: Семья и школа, 2000. – №3.– С. 49-60.
9. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности // Вопросы психологии. – 2005. – № 6. – С. 29-33.

Балушок М.В.

аспірант,

Українська інженерно-педагогічна академія

Науковий керівник: Хомуленко Т.Б.

доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

НЕСВІДОМИ ПРИЧИНИ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ

Внутрішньому світу особистості притаманне виникнення певних протиріч, що часом перетворюються на внутрішньоособистісні конфлікти, викликають внутрішній дискомфорт, тривогу, агресію, затримку у прийнятті важливих рішень, дисгармонію у міжособистісних стосунках. Досліджуючи виникнення внутрішніх конфліктів особистості виділяють загальні причини, що існують у сучасному суспільстві, а також надають значення факторам умов розвитку, особистісним та ситуативним умовам. Ситуаційний підхід підкреслює вирішальне значення саме суб'єктивного ставлення до ситуації.

Ряд авторів пов'язує появу внутрішніх конфліктів із свідомою та несвідомою сферами психічного (З.Фрейд, К.Г.Юнг, А.Адлер, Р.Ассаджиолі, Е.Фромм, К. Хорні).

Першим, хто заговорив про несвідомі джерела внутрішніх конфліктів, був З.Фрейд. Згідно Фрейда особистість представляє собою по суті арену для боротьби внутрішніх протилежних сил [4]. Крім того, психічний конфлікт може бути розв'язаний шляхом перенесення його через симптоми в різні ділянки тіла. Тілесний симптом символізує несвідомий конфлікт, який має едипальну природу. У психосоматичних явищах як еквіваленті конверсії лібідо вступає в конфлікт із механізмами захисту Его, і конфлікт соматизується.

К. Хорні у своїй концепції приділяє увагу поняттю внутрішніх конфліктів, причину яких бачить у наявності несумісних невротичних потреб, що виникли як відповідь на базальну тривогу [5, 58]. Хорні розрізняє потреби, спрямовані до людей, проти людей і від людей. Кожне з цих відносин характеризується нібито посиленням одного з елементів «основного занепокоєння», де домінуючу роль в першому випадку відіграє людська безпорадність, у другому – ворожість, в третьому – ізоляція. Розгляд можливостей усунення внутрішньоособистісних конфліктів співвідноситься Хорні із звільненням і культивацією внутрішньо властивих людині сил, що ведуть до самореалізації людської істоти. У повному варіанті цієї теорії Хорні описує десять таких потреб, включаючи потребу у владі, потреба в престижі, потреба в прихильності, потреба експлуатувати інших і т.д. Відмінність невротичних схильностей від здорових полягає в тому, що невротичні схильності мають ряд особливостей, таких як нав'язливий характер, тотальність, сильна реакція тривоги у відповідь на фрустрацію, всепоглинаюча пристрасть. Невротичні схильності позбавлені свободи, спонтанності, смислу. Чим більше людина відстоює свої невротичні схильності, тим більш сумнівна їх істинна цінність.

Р. Ассаджиолі, виділяючи в структурі особистості нище несвідоме, середнє несвідоме та вище несвідоме, визначає два центри розвитку і підкреслює внутрішню конфліктність розвитку як такого [1].

К. Роджерс вважає причиною внутрішньоособистісних конфліктів усвідомлену, але помилкову самооцінку, якої людина набуває протягом життя, і самооцінку на неусвідомлюваному рівні [3].

В.І. Гарбузов, що розглядає внутрішньоособистісне протиборство як протиставлення неусвідомлюваної і усвідомлюваної сфер життєдіяльності і визначає зіткнення позицій свідомості і установок

неусвідомлюваної сфері психіки, усвідомлюваних домагань і неусвідомлюваних установок в несвідомій частині психіки, через боротьбу самих настанов, боротьбу настанов з темпераментом, протиставлення усвідомлених домагань, бажань та неусвідомлюваної самооцінки [2, 37].

Цікава точка зору представлена у роботах Б.Хелінгера [6,120]. В сімейній системі існують певні внутрішні лояльності, які знаходяться в глибокому несвідомому і тим самим породжують внутрішні конфлікти. Метою системної сімейної психотерапії є розкриття конфліктів та проблем, що іноді охоплюють декілька поколінь.

У вітчизняних авторів захисні механізми несвідомого досліджується більшою мірою як один із способів подолання внутрішньоособистісних конфліктів. Підкреслюється деструктивність такого способу, оскільки таким чином конфлікт лише вуалюється, а не вирішується, це відбувається поза зоною волі та активності самої людини. Він стоїть поряд із такими деструктивними способами вирішення внутрішнього конфлікту як ригідність мислення, винесення рішення на майбутнє, відмова від відповідальності [7, 110].

Таким чином, у науковій психологічній літературі приділяють увагу несвідомим причинам внутрішньоособистісних конфліктів, хоча і досліджуються зовсім з різних точок зору. Так, такі аспекти несвідомого вважать однією з причин внутрішньоособистісних конфліктів: перманентна боротьба в структурі особистості, невротичні потреби, неусвідомлювана самооцінка, глибоке несвідоме сімейної системи. Захисні механізми психіки вважаються одним із шляхів подолання внутрішнього конфлікту, часто підкреслюючи його деструктивність. Усе це обумовлює необхідність дослідження даних аспектів несвідомого як однієї з причин виникнення внутрішньоособистісного конфлікту експериментальним шляхом.

Список використаних джерел:

1. Ассаджиоли Р. Психосинтез. Принципы и техники/ пер.с англ. Е. Перовой. – М.:Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 416с.
2. Захаров А.И. Лечение неврозов у детей // Гарбузов В.И., Захаров А.И., Исаев Д.Н. Неврозы у детей и их лечение. – Л.: Медицина. Ленингр. отд-ние, 1977. – Гл. VIII. – С. 192-264.
3. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека. – М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с.
4. Фрейд З. Лекции по введению в психоанализ. / Зигмунд Фрейд. -СПб.: Питер, 2003. – 480 с.

5. Хорни К. Невроз и развитие личности // Хорни К. Собр. соч. в 3-х т. – М.: Смысл, 1997. – Т. 3. – Гл. 5. – С. 359.

6. Хеллингер Б. Порядки любви: Разрешение семейно-системных конфликтов и противоречий. – Изд-во Института психотерапии, 2003.– 400с.

7. Шпунтова В.В. Способы разрешения внутриличностного ценностного конфликта//Юбилейные чтения, посвященные 120-летию со дня рождения А.С. Макаренко: сб.научных трудов. Самара: Самарский юридический институт ФСИН России,2008.-140с. С.105-114.

Бойчук М.П.

аспірант,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ ЗОРОВОЇ, СЛУХОВОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ВИДІВ ПАМ'ЯТІ У ЛЮДЕЙ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ДОМІНУЮЧИХ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СИСТЕМ

Проблема пам'яті є традиційною для психології та інтенсивно розробляється в ній як в експериментальному, так і в теоретичному плані з останньої чверті ХІХ ст., що пов'язано з винятковою значущістю процесів пам'яті в різних видах людської діяльності: в навчанні, в праці, в повсякденних справах, у спілкуванні. За більш ніж віковий період її розвитку, створено значну кількість різноманітних теорій пам'яті, сконструйоване практично незоре кількість методик її вивчення, накопичений величезний фактичний матеріал.

В психологічній науці також накопичено потужний емпіричний матеріал, що розкриває процеси, закономірності, психологічні механізми пам'яті (Р. Аткинсон, С.П. Бочарова, П. Жане, Л.В. Занков, П.І. Зінченко, Б.В. Зейгарник, Р. Клацкі, П. Ліндсей, Д. Норман, У. Найссер, А.А. Смирнов, Р. Еббінгауз та багато інших). Численні дослідження присвячені вивченню пам'яті в різних видах діяльності: ігровій, навчальній, спортивній, трудовій (П.І. Зінченко, Л.М. Житнікова, З.М. Істоміна, Я.М. Петров А.С. Прангішвілі, І.М. Розет, В.І. Самохвалова, А.А. Смирнов, О.М. Шличкова та ін.) [2].